

СТАНОВИЩЕ

**от проф. д-р Янна Павлова Рускова,
Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“**

на дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор“,
научна област 1. Педагогика,
професионално направление 1.3 Педагогика на обучението по...,
научна специалност „Методика на обучението по музика”

Автор: Атанас Константинов Михайлов

**Тема: „Методи за изграждане на устойчива мотивация при обучението по
музикален инструмент“**

Научен ръководител: доц. д-р Николина Кротева

Общо представяне на процедурата и докторанта

Предоставените материалите за процедурата отговарят на условията на ЗРАСРБ, както и на съответните правилници. Дисертация, автореферат, списък на публикации и самите публикации, CV са коректно и прецизно изготвени.

Атанас Михайлов е докторант в редовна форма на обучение (от 2017 г.) в катедра „Музика“, Факултет по изкуства при ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград. Кариерният му професионален път включва две основни сфери на развитие и реализация – психология и музикална педагогика, с обучение, повишаване на квалификацията, работа. Дисертационният труд съчетава и обобщава достигнатите от докторанта знания, умения и компетентности именно в плоскостите на психологията и музикалната педагогика – мотивация и инструментално обучение (китара).

Характеристика и оценка на дисертационния труд

Предложеният за рецензиране дисертационен труд е в значителен обем – 200 с. (170 с. основен текст); с целесъобразна структура (четири глави, приложения); с ясно и мотивирано изведени обект, предмет, цел, задачи, хипотеза (с. 4 – 7); с широка теоретична обосновка, в подкрепа на темата и изследването (с. 8 – 121, първа и втора глава, част от трета глава); с адекватен модел за работа и провеждане на изследване (с. 122 – 131); с необходими анализи на резултати (с.

134 – 173). Освен това прави впечатление и обобщаването и формулирането на изводи за всеки раздел от дисертацията, което характеризира методологичната компетентност на докторанта. Положителен е и фактът за присъствието на много схеми и таблици (41 бр. фигури, 10 бр. таблици), които правят дисертацията много компетентно онагледена.

Проучването на научна литература от различни научни области – 118 източника (психология, педагогика, музикална психология и дидактика, държавни документи), е направено коректно, многообхватно, систематично, аналитично, с изводи, насочване, обвързване с конкретната тема. Затова считам, че докторантът притежава научно-изследователска компетентност за интерпретиране на теоретични постановки, за да ги насочи към своя дисертационен труд, към качествено изследване.

Теоретичното обосноваване на темата се излага изключително подробно и многостранно в три раздела от дисертацията – първа и втора глава, и частично (но в по-голямата си част) – в трета глава. Това говори за много добрата теоретична компетентност на докторанта в областта на психолого-педагогическите теории за мотивацията и за характеристиките на съвременното поколение деца и ученици, за възможностите му за многопластово и аналитично теоретично интерпретиране на тематиката, за извеждането на различни теоретико-практически корелации при аргументирането на избрания модел за работа. Считам за възможен и по-концентрираният, целенасочен, обобщаващ прочит на мотивационните теории и тези за съвременното поколение деца и ученици.

В *Първа глава* се разкриват теоретичните основи на проблема за мотивацията: многобройни съдържателни и процесни мотивационни теории в психологията (на утвърдени имена в това направление), проблемът за изграждане на мотивация в педагогическата литература (характеристики на мотиви за учебна дейност, определящи фактори за мотивацията на учениците, етапи на демотивацията на учениците, значението на семейството). Докторантът достига до осем важни за дисертационното му изследване изводи за мотивацията (с. 54 – 55) като насочена активност, за необходимостта от активно взаимодействие и допълване на факторите за нейното определяне и поддържане, за ролята на учителя в тези процеси.

Във *Втора глава* „Специфични методи на работа с децата, изучаващи музикален инструмент китара“ се интерпретират теоретични въпроси за характеристиката на съвременните деца и ученици: „технологично обвързани и зависими“ от съвременните технологии (с. 57; 70), което е свързано и с поведенчески промени, налага търсене на нови подходи и методи на обучение (с. 59), засилва значението на социалната среда и необходимостта от познаване на

особеностите на поведенческите реакции на подрастващите (с. 66 – 68) в етап от тяхното развитие, насочва към важния момент в етапа на „криза на личността“ за възможността музиката да се превърне в част от идентичността на подрастващите (с. 69), към специфични характеристики на начините на учене на съвременния ученик и значението на това за обучението по музикален инструмент (с. 71 – 74). Друг важен акцент е аргументирането на индивидуалното обучение по музикален инструмент и специфичността на педагогическото общуване в този процес, както и функциите на учителя в него. Направен е сравнителен преглед и на традиционните и интерактивните методи, използвани в това обучение (Таблица 7, с. 80 – 82). Анализират се психолого-педагогически аспекти на груповото обучение по музикален инструмент, както и необходимостта от публични изяви (раздели 3 и 4 от втора глава) във връзка с мотивацията за свирене на музикален инструмент в упоменатия в дисертацията възрастов диапазон на обучаваните.

Трета глава съдържа разгръщането на модела за изграждане на устойчива мотивация при обучението по музикален инструмент. Започва с обосноваването на теоретичните основи за този модел. Отново се интерпретират нашироко теории, свързани с мотивацията, като в центъра този път се поставят постановки за самоопределянето на личността и връзката му с видове мотивация (вътрешна, външна). Вътрешната мотивация се аргументира като важна за ефективността на учебния процес. Извежда се и модел на пет мини теории за самоопределянето и се характеризират по отношение на специфичната им гледна точка към определен аспект на човешката мотивация (с. 102 – 113). Едва от с. 114 започва същинското представяне на теоретичния модел на изследване. Докторантът подчертава, че „представеният модел отчита същността на човешката мотивация съгласно теорията за себеопределянето и е съобразен със спецификите на обучението по музикален инструмент“. Обособени са две групи фактори, оказващи влияние върху мотивацията – индивидуални и междуличностни. Към първите спадат основните психологически потребности на ученика и неговата вътрешна мотивация. Към втората група фактори се отнасят родителите, социалната среда и връстниците, които оказват значимо влияние върху външната мотивация на учениците. Моделът определя и по-широката функция на учителя и неговите възможности целенасочено да въздейства по различни канали върху мотивацията на ученика. С оглед основните психологически потребности, моделът залага на специфичната интерпретация на методите за обучение по музикален инструмент. Ключов елемент е регулярната обратната връзка, която ориентира ученика в процеса и създава преживяване за движение напред. Обратната връзка предоставя възможност преподавателят да влияе върху факторите, оказващи влияние върху мотивацията на ученика и така да работи за нейното изграждане. „Чрез обратната

връзка преподавателят отправя послания, целящи удовлетворяването на основните психологически потребности, посредством изграждане на преживяване за компетентност, свързаност и автономност у ученика, а също така въздейства върху външната мотивация, с цел да стимулира прехода ѝ към вътрешна. От стила на обратната връзка в голяма степен зависи субективното преживяване на ученика и степента на неговата мотивация“ (с. 124). Моделът е представен графично на с. 124. Дисертантът предлага и методи за работа в модела, структурирани спрямо три основни принципа: създаване на преживяване за развитие и увеличаваща се компетентност, развитие на чувството за автономност, изграждане на подкрепяща среда. За всеки от тях са описани и конкретни форми, подходи на работа, използвани в експерименталната група.

Организацията и провеждането на експерименталното изследване с 30 ученици от две музикални школи (по 15 в експерименталната и в контролната група) са разгърнати в *Четвърта глава*. Използваните въпросници и анкети са приложени в дисертацията: Въпросник за изследване на детската мотивация за изучаване на музикален инструмент, Анкета за изследване влиянието на родителите върху мотивацията за изучаване на музикален инструмент. Получените резултати са анализирани компетентно, подробно, ясно. Моделът на работа за изграждане на устойчива мотивация за обучение по китара показва положителни резултати, както по отношение на вътрешната, така и на външната мотивация на учениците в експерименталната група, т.е. моделът е ефективен.

Приносите на представения дисертационен труд са явни и ярки, имат и научна стойност, и практическа значимост: налице е цялостен труд; изведен е теоретичен модел за работа, който е апробиран и е доказал своята полезност чрез получените резултати.

В процеса ми на проучване на труда, на проследяване на литература по темата не са открити моменти на плагиатство.

Авторефератът отразява структурните и същностните компоненти на дисертационния труд. Включва оригиналното му съдържание – целеви изследователски акценти, теоретични предпоставки, резултати от апробирането на технологичния модел, изводи.

Представени са **4 публикации**, съответстващи на темата на дисертационния труд, които презентират негови основни моменти.

Заключение

Дисертантът Атанас Михайлов представя убедителен изследователски труд, в който аргументирано интерпретира теоретични постановки, защитава тези

и становища; показва, че умее да провежда експеримент и да го описва, проявява знания, умения и компетентности за анализ. Изследването има категорична теоретико-практическа актуалност и приноси моменти.

Това ми дава основание да предложа на уважаемите членове на научното жури да гласуват за присъждането на образователна и научна степен „доктор“ на Атанас Михайлов.

05.09.2022 г.

Изготвил становището:

(проф. д-р Янна Рускова)